

Energiaühistud - riigi energeetiline Noa Laev.

Alusetult kallinev elektri hind sunnib paratamatult ümber hindama seniseid arusaamasid ja põhimõtteid nii energeetikast kui riigikorraldusest üldse. Ilmselt ei ole Eestis enam täiemõistuslikku inimest, kes poleks kuulnud, et kuni 2013. aastani saame kasutada elektrit igapäevaste toimingute tarbeks harjumuspäraselt, mis siis, et kallilt, aga järgmisest aastast muutub elektrienergia juba luksuskaubaks, mille muretu tarbimine igapäevastes elektririistades pole enam paljudele kaasmaalastele taskukohane. „Lohutuseks“ ütlen veel nii palju, et ega 01. jaanuarist ei muutu „pauguga“ veel midagi, tehakse ilutulestikku ja president saab kõigile „head uut aastat“ soovida. Esimesi muutusi märgatakse alles pärast Tartu Rahu aastapäeva üritusi. Omaette huvitavaks võib kujuneda aga vabariigi aastapäeva üritus, „pingviinide paraad“ ning presidendi aastapäevakõne – siis on enamikul eestimaalastel külma talve küttearve + „vabaturuvahendajastatud“ elektriarve juba käes, ikka riigi hüvanguks. Ja kui veebruar 2013 tuleb külm, siis tuleva aasta naistepäeva paiku, kui järgmised arved laekuvad, tahaks nii mõnigi meist ka ise külmaks muutuda. Uutes pakutavates hinnapakettides on elektri hinda suurendatud juba 80%, mis lööb väga valusalt kogu riigi majandust ning võib halvata ka riigile kuuluvate ühingute tööd. Arusaamatutest võrgutasu arvutamise printsiipidest rääkimata. See on siis, mida me teame lähenevast „ühheidsandast lainest“.

Et tegu näikse olevat riigiaparaadi ning talle kuuluva truu tööriista Eesti Energia ühisvandenõuga omaenese rahva vastu, võiks hamletlikult küsida: „Mis oleks üllam - vaimus taluda kõik nooled, mida vali saatus paiskab, või, tõstes relvad hädamere vastu, vaev lõpetada? Kalduksin toetama teist võimalust, seega tuleks loodusseaduste kohaselt leida riigiaparaadi mõjule mõjule sobiv vastumõju.“

Selleks vastumõjuks on energiaühistud!

Energiaühistud töötavad põhimõttel, et need kuuluvad kohalikele talunikele, investoritele, äriühingutele, koolidele ning kõikvõimalikele teistele avalik-õiguslikele ja eraõiguslikele isikutele peamise esmaeesmärgiga **vähendada kohaliku kogukonna kulutusi igapäevaelektrile.**

Energiaühistutesse koonduvad inimesed, kes tihti ka koostöös kohaliku omavalitsusega on otsustanud ühiselt elektri või siis ka sooja tootmiseks oma vahendid ning võimalused ühendada ning leevendada sellega järjest suurenevaid kulutusi energiakandjatele. Eriti efektiivselt töötavad sellised ühistud Saksamaal, Taanis ja Hollandis, andes lisaks igapäevasele ühistusisesele elektri tarbimisele ka

ühistuliikmetele täiendavat tulu üleliigselt toodetud elektri müügist üldisesse elektrivõrku.

Igasugune organiseeritud majandustegevus peaks teoreetiliselt lähtuma õiguslikust raamistikust, ehk siis seadusandaja peaks olema loonud piisavad võimalused ja tagatised seadusliku majandustegevuse toimimiseks. Olles tutvunud energiaühistuid puudutavate seadustega nii Euroopas kui ka Eestis, tabas mind tõeline üllatus. Meie elektrituru seadus ei näegi üldse ette võimalust, et grupp inimesi ja ka kohalik omavalitsus võiks koonduda ühise eesmärgi nimel ning alustada elektri tootmist ühistu põhimõttel ja realiseerida oma elektri ülejääki vabaturul. Tõeline mulk mõtlemises!

Euroopas reguleerib antud teemat 13.07.2009. a. EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV 2009/72/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ja sealhulgas ka taastuvenergeetikat. Sellest võime elektrienergia tootja kohta lugeda:

„,„Tootja” on elektrienergiat tootev füüsiline või juriidiline isik.“ Sellest järeldeb, et Euroopa Liidu õigus ei sea piiranguid elektrienergia tootjaks olemisele.

Eesti Elektrituruseaduse §15 annab aga sama mõiste edasi erilise juriidilise piiranguga, nähes ette, et *elektriettevõtja, ehk siis elektritootja saab olla ainult äriregistrisse kantud või asutamisel olev aktsiaselts või osühing*. Seda piirangut ei kohaldata väiketootjale ja müüjale, kes toodab ja müüb temale kuuluvate kokku alla 100 kW netovõimsusega tootmisseadmete abil toodetud elektrienergiat. Arvestades, et tänases mõistes on isegi 1 MW generaatori paigaldamine tema vähese võimsuse tõttu ebaratsionaalne, on selline piirang seaduses otseseks takistuseks iseseisvate ühistuliste energiatootjate tekkimisel.

Sellist seaduse kitsendust ja erinevust Euroopa Liidu põhimõtetest ei saa tõlgendada teisiti kui jätkuvat postsovetlikku üritust kehtestada juba eos valitsusringkondadega seotud Eesti Energia monopolne ülemvõim rahva üle.

Erinevate poliitiliste parteide ettekannetest kuuleme pidevalt fraasi energia julgeoleku kindlustamisest. Samas on seaduseandja loonud olukorra, mis pärsib kõikide vahenditega hajutatud ja taastuvatest allikatest elektrienergia tootmist, looritades seda müütidega tuuleenergia kõrgest hinnast. Samas koondab kogu risk põlevkivienergeetikasse, mille tootmisüksuste jahutustsükkel Narva jõe lüüside näol on täielikult Venemaa kontrolli all. Riiklikult mõeldes on see tegevus oma rahva suhtes kuritegelik ning sõllest kumab läbi omakasu, et mitte öelda hiigelkorruptsiooni võrgustik.

On selge, et igasugused investeeringus energeetikasektoris ei ole odavad. 1 MW tuulegeneraatori paigaldamine maksab näiteks ca 1,1 miljonit eurot. Aga kui me jagame selle generaatori tööaja kogutoodangu selle elektrienergia tootmiseks saadud kogukuluga, siis see tulemus oma minimõõtmega üllataks kõiki. Mis toidab siis tuulelektri kalliduse müüti?

Eks ikka kommerts-laenud, nendelt makstavad intressid ning see tähtaeg, mille jooksul tuleb laen laenuandjale tagada. Aga *kui see investering tuleks riigi eelarvest või siis energiaühistu liikmete sissemaksetest?* Meie kõikide ühiselt makstud rahade arvelt. Mitte kõrge %-ga laenatuna ühingule vaid sihtotstareliseks kasutamiseks, ehk tuulegeneraatori püstitamises. Räägime ju täna eelkõige riigi energiajulgeolekust ja -põhimõttest. Räägime ju täna kaudselt ka meie laste tulevasest võimest maksta järjest kallineva elektri eest!

Laenu võib täna saada 12. aastaks, mille jooksul tuleb lisada intresside näol veel ligikaudu 35%-40%. Seega langeb antud ajalõigule väga suur maksekoormus, mida ei ole võimalik katta toodangu müügist, isegi tänaseid või tulevasi elektri hindu arvestades. Aga tuulegeneraatori eluiga ei ole ju 12 aastat vaid tootjate poolsete garantiide alusel vähemalt 20 aastat. Seega kaheksa pangalaenule järgneva aasta jooksul toodab tuulegeneraator voolu päris väikeste hoolduskuludega. Arvutuste järgi kujuneb sellel perioodil 1 kW/h omahinnaks 0,0095 €, ehk siis vähem 1 € sent kilovattunnilt. Seda eeldusel, et 12 aasta jooksul on laenu ja intressid laenuandjatele makstud. Võrdluseks võib tuua, et tänane börsihind kõigub 4,5 ja 5 € sendi vahel.

Samas võiks energiaühistulise majandamise puhul olla 20 aastase perioodi keskmiseks elektrienergia kilovatt-tunni omahinnaks olla vaid 0,03€ ja omakapitali tootluseks 16% aastas. Milline kommertsbankade pakutav pensionifond või põlevkivienergeetika suudaks sellega võistelda? Kõik nad kannatavad ju „inflatsiooniko“ puremise käes, aga oma toodetud elektrienergiat viimane ei söö!

Tuuleenergia kõrval leiaksid ühistulises tegevuses rakendamist kindlasti ka koostootmisjaamad, päikeseenergia ning nende integreeritud süsteemid, mis kõik annaksid võimaluse lõhkuda arutult monopolistlikku hinnakujundussüsteemi ning tagaksid tõelise riikliku energeetilise julgeoleku. Selleks aga peame algatama rahva tegelikest huvidest ja vajadustest lähtuvad vajalikud seadusemuudatused. Mis oleks siis üllam, kas istuda ja kannatada nagu inimese poolt tulle pistetud kilpkonn onu Remuse juttudes või hakata end tasahilju liigutama?